

Spreekuren Duurzame Polder November – december 2023

In november en december 2023 kregen belangenorganisaties de kans om individueel - of op verzoek in combinatie - op spreekuur te komen met leden van het projectteam van de Duurzame Polder. In totaal waren er zeven spreekuren met natuurorganisaties, heemkunde clubs, energiecoöperaties en bewonersverenigingen. Tijdens het spreekuur deelden deze organisaties hun inzichten en aandachtspunten over de resultaten van het Plan-MER, de redeneerlijnen en de verschillende opties voor de inrichting van de polder met windmolens. De uitkomsten van deze gesprekken zijn openbaar en worden gebruikt om te komen tot één Voorkeursalternatief voor de Duurzame Polder.

Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt, die door de organisaties zijn nagekeken en aangepast. De goedgekeurde verslagen geven we hier letterlijk weer. Daarnaast stuurde Windcollectief Oss Den Bosch, één van de verwachte initiatiefnemers, hun bijdrage schriftelijk in. Waar organisaties nog onbeantwoorde vragen in het verslag noteerden, zijn die achteraf door het projectteam beantwoord in tekstkaders. De opvattingen en opinies die in de verslagen zijn opgenomen zijn voor rekening van de organisaties en worden niet altijd gedeeld door het projectteam.

Inhoudsopgave

1. Eijgen Polder Energie (EPE).....	3
2. ANV de Beerse Overlaet.....	4
3. Behoud Lithse Polder (BLP)	6
4. Buurtvereniging het Gewande.....	9
5. IVN Oss	12
6. IVN Den Bosch.....	14
7. Heemkundekring Maasdorpen Lith (HKK), Zuiderwaterlinie, St. Wandelpaden Lith e.o.	16
8. Windcollectief Oss – Den Bosch.....	18

1. Eijgen Polder Energie (EPE)

Datum: 21 november 2023

Aanwezigen:

- Eijgen Polder Energie: Ineke de Jong en Niels van Graafeijland
- Projectteam DZP: Jelle Helming, Sofie Moons en Abdel Ahammar

Verslag spreekuur:

Reacties op het Concept Plan-MER (samenvatting + presentatie tijdens het atelier op 9/11/'23):

- Goed voorbereid, met aandacht voor verschillende invalshoeken.
- EPE heeft een neutrale houding t.a.v. de komst van windmolens. Het doel van EPE is om lokale participatie en betrokkenheid in te vullen als ze er komen. De reactie van EPE op het concept Plan-MER is hierop gebaseerd:
- Standpunt: Lokale participatie moet goed georganiseerd worden voor bewoners en bedrijven in Oss-Den Bosch en de verschillende belangen moeten goed in balans zijn. Het VKA moet financieel haalbaar zijn, EPE ziet op dit moment voornamelijk risico's voor Oss. Als het VKA niet haalbaar is vanuit DZP, moeten realistische alternatieven worden overwogen, waarbij participatie zowel financieel als gemeenschapsgericht is. Lokale energieverdeling en betrokkenheid van omwonenden zijn cruciaal, zoals gezien bij Bossche Windmolen West.

Aanvullingen op de opties voor het VKA (zoals opgenomen in de presentatie op 9/11):

- Streven naar een gebalanceerd VKA waarbij belanghebbenden goed worden betrokken.
- Financiële ruimte voor participatie, bij voorkeur met lokale inzet van (energie)opbrengsten, die dan weer ingezet kunnen worden voor verdere uitbouw naar een volwaardige energiegemeenschap met meerdere vormen van opwek, opslag en lokale levering.
- Inclusie van economische en gemeenschapsopbrengsten, vergelijkbaar met Eindhoven als voorbeeld. Technische informatie moet uitgebreider zijn.
- Ter discussie staande 2 km-grens in de gemeente Oss.

Aandachtspunten voor het toekomstig voorstel VKA:

- Streven naar acceptatie van inwoners van beide gemeenten als de windmolens komen door participatie en betrokkenheid goed neer te zetten.
- Het DZP-plan moet goed en visueel worden gepresenteerd voor een realistisch beeld bij belanghebbenden, zowel voor grote als kleine turbines.
- Overweging van een samenwerking voor communicatie naar het bredere publiek. Een neutrale blik vanuit belangenorganisaties kan bijdragen aan een betere externe communicatie.

2. ANV de Beerse Overlaet

Datum: 21 november 2023

Aanwezigen:

- ANV de Beerse Overlaet: Maurice van Erp
- Projectteam DZP: Erik Opdam, Jelle Helming en Abdel Ahammar

Verslag spreekuur:

- Weidevogelpakketten en vrijwilligheid:
De weidevogelpakketten zijn op vrijwillige basis aangenomen, en dit willen we behouden. Het lijkt er nu op dat via het project DZP de natuur een extra impuls moet krijgen. Vrijwilligheid is cruciaal voor het draagvlak en moet behouden blijven; ANV wil niet dat deze vastgelegd en verplicht worden.
- Belangstelling en financiële beperkingen:
Er is veel animo voor de weidevogelpakketten, er zijn met meer aanmeldingen dan beschikbaar budget voor pakketten. Als er aanvullend geld komt, zal daar waarschijnlijk ook gebruik van worden gemaakt.
- Plasdrassen en lichte pakketten:
Geen uitbreiding van de plasdrassen. Stel dat er uitbreiding komt, dan verkiest men lichte pakketten/lichtbeheer waarbij boeren op verschillende datums maaien. Dit biedt jonge kuikens de mogelijkheid om te 'vluchten'. Er zijn verschillende lichte pakketten die inpasbaar zijn binnen de huidige bedrijfsvoering.
- Gewenste situatie ANV bij windmolenproject:
Wat zou de gewenste situatie zijn voor ANV als de windmolens uiteindelijk gelegd worden over enkele jaren? Het moet op vrijwillige basis blijven, met de juiste pakketten op de juiste plekken.
- Aanvullingen op VKA-opties:
Het plan voor het park moet een langetermijnplanning bevatten. Het moet niet alleen de opgave tot 2030 omvatten, maar ook kijken naar de mogelijkheden tot 2050, met name aan de zijde van Oss.
- Voorkeur voor windmolenlocatie:
Optie D wordt door ANV beschouwd als een logischere keuze dan optie B. D bevindt zich ten noorden van de Hertogswetering.

Na overleg met de andere bestuursleden is ANV Beekse Overlaet tot de conclusie gekomen dat optie a t/m d geen van alle de beste optie in zich hebben. Het lijkt hen beter om in eerste instantie de ruimte aan windturbines te geven om nadien te bekijken waar de energieopwek icm weidevogels het beste tot zijn recht komt.

- **Onderzoek naar effecten op weidevogels:**
Ook de ANV is benieuwd naar onderzoek naar het daadwerkelijke effect van windturbines op weidevogels. Er is nog geen concreet bewijs over te vinden. Om aan het gebrek aan onderzoek tegemoet te komen, kan bij de plaatsing van de windturbines ingezet worden op monitoring. Zo krijgen we een goed beeld van het effect op de weidevogels in het windmolenpark.
- **Beschermde gebieden en agrarische vertwijfeling:**
De opzet was om in een pilotproject de ganzen te sturen naar gebieden waar voer aangeboden wordt zodat andere gebieden ontzien worden. Na de pilotperiode is gebleken dat de ganzen moeilijk te sturen zijn. Het beschermde ganzen- en smientengebied is dus mogelijk niet op goede gronden vastgesteld. Agrariërs betwijfelen of er strikt rekening mee gehouden moet worden.
- **Conclusie en flexibiliteit windpark:**
Conclusie: Behoudt vrijwilligheid en flexibiliteit in het weidevogelbeheer en geeft schuifruimte voor het plaatsen van het windpark.

3. Behoud Lithse Polder (BLP)

Datum: 23 november 2023

Aanwezigen:

- Behoud Lithse Polder: Hanneke van de Ven, Yvonne
- Projectteam DZP: Anneke den Tenter en Abdel Ahammar

Verslag spreekuur:

- **Introductie:**
De eerste opmerking die door BLP gemaakt wordt is dat ze teleurgesteld zijn in het feit dat bij aankomst blijkt dat Erik Opdam of Duco van Dijk niet aanwezig blijken te zijn bij het gesprek. BLP was in de veronderstelling dat ze beide aanwezig waren. Duco kon er vanwege ziekte niet bij zijn en Erik vanwege een privé afspraak. Op verzoek van BLP wordt er een vervolgesprek gepland met aanwezigheid van Erik Opdam en/of Duco van Dijk.

Dit vervolgesprek heeft plaatsgevonden op 4 januari 2024

Ook wordt er door BLP gevraagd waarom Anneke den Tenter (opvolger van Tjuul en daarna Mechtild) geen contact met BLP heeft opgenomen. Dat werd door beide voorgangers wel gedaan.

Tenslotte is er ook de vraag wanneer de wethouder contact met BLP op gaat nemen. Anneke gaat dit voor ons navragen.

BLP vraagt: Wat is de status van dit gesprek? Wat is de opdracht van het Projectteam? Hier wordt volgens BLP niet op geantwoord.

De status is verduidelijkt: belangenorganisaties geven in de spreekuren hun wensen en suggesties mee die door het projectteam worden meegewogen in het concept Voorkeursalternatief.

- **Inzichten en aanliegroute:**
Volgens BLP wordt er te veel gefocust op natuur en geluid, terwijl inzichten met betrekking tot gezondheidseffecten ontbreken. Wat is de waarde van de Plan-MER als er verteld wordt dat je na 250 meter afstand geen last meer hebt van laag frequent geluid. Kun je de rest van het onderzoek nog wel serieus nemen? Het ontbreken van een RIVM-onderzoek wil niet zeggen dat het gezondheidseffect er niet is of dat het kan worden ontkend. Net zoals de

gevolgen van asbest of de uitstoot van kankerverwekkende stoffen van Tata Steel, wist men in eerder stadium dat het schadelijk was alleen was het wetenschappelijk nog niet onderzocht of aangetoond. De aanvliegroute van de vogels lijkt niet juist en moet opnieuw gecontroleerd worden, aldus BLP. BLP vraagt met klem alle uitgangspunten te toetsen of dat ze wel kloppen. BLP maar ook andere partijen hebben in eerder stadia aangegeven dat sommige uitgangspunten bij het ontwerpen van de varianten niet kloppen zoals bijvoorbeeld de ganzentrek, een bos aan de kant van Den Bosch wat ingetekend is maar niet meer bestaat, etc. Gemeente Oss geeft aan dat gegevens van internet zijn gehaald maar dat een aantal aspecten nog nader moeten worden onderzocht.

In het vervolggесprek op 4 januari 2024 heeft het projectteam nogmaals gesteld dat het ingenieursbureau gegevens uit officiële bronnen gebruikt. Deze zijn inderdaad raadpleegbaar zijn op internet, bijvoorbeeld de onderzoeksgegevens van provincie Noord-Brabant over de natuurgebieden. Daarbij merkt het projectteam op dat wanneer een productiebos bijvoorbeeld wordt uitgedund of (gedeeltelijk) gekapt, dit niet betekent dat het bos zijn beschermde status verliest.

- **Varianten Duurzame Polder:**
Er zijn veel vraagtekens bij BLP over waar de varianten op gebaseerd zijn. Ondanks dat de Duurzame Polder als groot genoeg wordt beschouwd, lijken de turbines uiteindelijk in en rondom de dorpen geplaatst te worden, wat niet de bedoeling is.

BLP merkt op dat bij alle varianten opvalt dat de hele polder vrij van windturbines is. Alle turbines staan aan de rand van de polder en dus dichtbij de omliggende dorpen. Heel opmerkelijk omdat de Duurzame Polder aangewezen is vanwege de vele ruimte om windturbines te plaatsen. Als alle turbines niet in de polder geplaatst gaan worden dan zijn er vele andere gebieden/locaties waar de turbines ook geplaatst kunnen worden. De natuur gaat voor alles en dat is een vreemde zaak.
- **Ontbrekende variant en slagschaduw:**
Waarom is er geen variant waar de turbines geplaatst worden tussen de Gewande weg en de Hertogswetering? De verwachting is dat de slagschaduw alleen maar nadelige gevolgen zal hebben voor onze dorpen.
- **Voorstel voor twee voorkeursvarianten:**
Een variant die het beste is voor de natuur en de ander die het meest rekening houdt met de bewoners lijkt wenselijk. Zo kan de raad een gedegen afweging maken. Het voorstel is om twee varianten te overwegen, elk met alle mogelijke en onmogelijke aspecten in overweging genomen.

Het is erg opvallend dat in alle varianten een deel dicht bij de dorpskern Lithoijen is ingetekend als mogelijk gebied om windmolens te plaatsen (rood op de kaart). BLP vraagt

waarom dit is en welke gedachte daarachter zit. Gemeente Oss kan niet beantwoorden waarom dit het geval is. BLP geeft aan dat door de ligging Lithoijen er altijd slecht vanaf komt omdat de windrichting overwegend ZW is en dus ook last zal gaan krijgen van de turbines in Den Bosch qua geluid, slagschaduw, bisfenol A etc.

In het vervolgesprek op 4 januari 2024 is uitgelegd dat het projectteam alle belangen meeweegt, waaronder die van de inwoners. De opgave die de gemeenteraad Oss heeft gesteld om 2 km afstand te bewaren tot de woonkernen, maakt ruimte voor windenergie erg klein. Het team streeft ernaar om in het voorstel Voorkeursalternatief zoveel mogelijk tegemoet te komen aan alle eisen en belangen in de omgeving.

De hele presentatie met de verschillende opties lijkt te sturen naar de conclusie dat het niet haalbaar is om de 2 km grens te handhaven. Terwijl dit zeker niet het geval is. Vandaar de vraag van BLP wat de doelstelling van het projectteam Duurzame Polder is. Het lijkt er sterk op dat ze een bepaalde richting uit willen. BLP heeft het idee dat het geen onpartijdig onderzoek is maar 'biased'.

Het projectteam houdt rekening met alle belangen die zijn ingebracht tijdens het participatieproces en de resultaten uit de verschillende onderzoeken. Het projectteam onderzoekt alle opties om tot een goede afweging te komen en heeft een vooringenomen standpunt over het behouden van de 2 km afstand tot de woonkernen in Oss.

4. Buurtvereniging het Gewande

Datum: 23 november 2023

Aanwezigen:

- Buurtvereniging het Gewande: Jurgen de Haan
- Projectteam DZP: Jelle Helming en Abdel Ahammar

Verslag spreekuur:

- Normen voor laagfrequent geluid op 250 meter:
250 meter voor laagfrequent geluid is een norm die nog niet eerder is genoemd. En ook onwaarschijnlijk, maar zeker onacceptabel voor de buurtvereniging.
- Informatie over afstand en geluidsniveau op 450 meter:
Naast de 250 meter worden ook 450 meter en 45 dB genoemd. Dit geeft veel onduidelijkheid. Van welke norm wordt nu uitgegaan bij de keuze van het VKA?

Het projectteam gaat in het Voorkeursalternatief voor de inrichting van de polder met windmolens uit van 45 dB als streefwaarde voor het buitengebied en van 47 dB als maximale waarde. In de woonkernen streven we naar maximaal 42 dB. Geluidsnormen gelden voor geluid aan de gevel in een gewogen gemiddelde (Lden). Ter vergelijking 40 dB komt overeen met een zacht gesprek tussen twee personen, 50 dB is vergelijkbaar met het geluid van een stofzuiger.

- Grenzen van de bebouwde kom:
De grens van de bebouwde kom, waar liggen deze grenzen precies? Wat is daadwerkelijk de grens?

De kaart met de 2 km en 1 km afstand tot de bebouwde kom is in veel documenten van het project Duurzame Polder opgenomen. We verwijzen ernaar met de term 'het zoekgebied' U kan het zoekgebied bekijken op [onze website](#) of in documenten zoals [de Nota Reikwijdte en detailniveau](#) uit 2022 op bladzijde 2.

De bebouwde komgrenzen zijn ook in openbare bronnen te vinden, [bijvoorbeeld op de kaart BRT TOP10NL -bebouwde kom](#).

- Optimale locatie en clusteringen:
Een clustering waarbij zo min mogelijk (hoge) turbines zo ver mogelijk weg worden geplaatst lijkt voor de minste overlast voor bewoners te zorgen. Dit heeft de voorkeur van de buurtvereniging en sluit het meest aan bij optie D.
- Het proces:
 - o Het is geen inspraak proces:
 - Het gebied (duurzame polder) is vooraf bepaald (waarom niet op Zuid en West en/of langs de A2/A59)
 - Het aantal molens is vooraf vastgesteld
 - Er is bijna geen inspraak mogelijk
 - o Natuurmensen zijn oververtegenwoordigd in de klankbordgroep
 - o Belangrijkste waarden zijn natuur en geluid > duidelijker en scherper zijn "dier en mens"
 - o Mensen zijn in de optiek van de Buurtvereniging belangrijker; dieren kun je veel makkelijker verplaatsen (zie ook knooppunt Deil). Met NIMBY kun je alles doodslaan. De overlast die sommige mensen ervaren is heel groot, zoals niet meer kunnen slapen, en niet vergelijkbaar met bijvoorbeeld verkeerslawaaï.
 - o Als je als RES-regio werkt, zou je ook regionaal naar ruimte moeten zoeken; in Oss is veel meer ruimte, waarom wordt dan toch verdeeld naar de gemeente?
- Bewoners
 - o Voor mensen die echt dichtbij wonen (minder dan 1000 meter), is een apart informatie traject wenselijk; zij krijgen echt overlast en vragen aan mij wanneer ze wat horen.
 - o 250 m is onaanvaardbaar. Onduidelijk is waar nu van wordt uitgegaan. De nieuwe omgevingswetnorm is in concept? 400/500 m? 45 dB? Waarom laat je het getal 250m dan zien, waar komt dit vandaan?

Het ingenieursbureau heeft hierover het volgende aan ons meegegeven:

a) laagfrequent geluid is meegenomen in de totale geluidsberekening en
b) laagfrequent geluid is al eerder niet meer hoorbaar dan geluid op andere toonhoogten.

- o Wat is de grens van de bebouwde kom/kern? Het zou wenselijk zijn als hier een kaartje van is.

Zie eerder gegeven antwoord, of [kijk op onze website naar het zoekgebied](#).

- In kader van de lasten en lusten verdelen: bij participatie moeten de mensen die echt overlast gaan ervaren voorrang krijgen bij het intekenen.
- Er wordt momenteel een woning gebouwd die nog niet in de contouren is terug te vinden, in de hoek van de Rode wetering naar het gemaal in Oss (zie kaartje).
- De locatie van de turbines
 - Voorkeur is voor een clustering en een lijn (accent zuid en oost); kan de huidige hoogspanningslijn niet onder de grond, zodat je verder van de kernen op zuid kan wegblijven?
 - Voorkeur voor hogere en minder molens zo ver mogelijk van de bebouwing
 - Handhaving van de minimaal 1 km vanaf de komgrens/ bebouwde kom
 - Als er hogere molens komen, kan men met minder uit. De windmolenboeren willen er meer omdat het anders niet genoeg opbrengt. Dat argument klopt echter niet: een hogere molen kost per opbrengst minder dan een lage. Dus als er minder hoge molens met eenzelfde totaalopbrengst komen is dit ook voor hen voordeliger!

5. IVN Oss

Datum: 23 november 2023

Aanwezigen:

- IVN Oss: Johan Klaazen, Jos van Oorschoot, Frank van Dorst en Toon Voets
- Projectteam DZP: Erik Opdam, Tjeerd van Tol en Anneke den Tenter

Verslag spreekuur:

- Status samenvatting en besluitvorming:
De status van de samenvatting suggereert dat het realiseren van het windpark mogelijk is, maar door wie is dit vastgelegd? Het is de conclusie van het projectteam.
- Leesbaarheid concept Plan-MER en expertise-inbreng:
Het concept PlanMER is moeilijk leesbaar, en het lijkt erop dat het projectteam in beginsel heeft vastgesteld dat het project gerealiseerd kan worden. We zijn van mening dat dit niet door het projectteam bepaald zou moeten worden. We willen graag de MER-tekst ontvangen om onze expertise toe te voegen. Het lijkt onredelijk dat we dit pas in januari kunnen inlezen.
- Belang Integrale Programma en samenlevingsbetrokkenheid:
Wij zijn van mening dat het proces DZP voorbijgaat aan een serieuze integrale aanpak. Daarom vragen wij nadrukkelijk om dit zo snel mogelijk alsnog in het lopende proces te integreren. Indien dat niet mogelijk is, dient het Integrale Programma voor dit gebied een volwaardig planproces te doorlopen, waarbij alle betrokken partijen bij de planvorming worden betrokken.
- Bouwsteen als compensatie en raadpleging vooraf:
Onze bouwsteen *Natuur in de Duurzame Polder* kan niet als compensatie worden gebruikt als gevolg van dit proces. We zijn van mening dat deze vooraf gerealiseerd zou moeten worden.
- Bedreiging kleine zwanen en scenario's:
Uit de Plan-MER kunnen wij niet opmaken hoe er wordt omgegaan met de bedreiging van de kleine zwanen, de meest bedreigde soort binnen onze polder, die op Europese Vogelrichtlijn (bijlage 1) en is daarmee juridisch zwaar beschermd. Bij de 5 scenario's wordt geen rekening gehouden met deze bedreigde soort. De Nederlandse rode lijst wordt wel vernoemd, maar niet de Europese richtlijnen. Die zijn ook van toepassing.
- Aanvaardbare sterfte weidevogels:
Er is vastgesteld dat 1% sterfte bij vogels met een negatieve trend onacceptabel is.

- Afstanden windmolens en vogelgebied:
Afstanden tussen de windmolens en het vogelgebied zijn 800 meter. Waar is dit op gebaseerd? In Duitsland staat deze afstand namelijk op 10 maal de tiphoogte.

Het project Duurzame Polder houdt zich aan de Nederlandse wet- en regelgeving.

- Verdwijning plasdras Holbeemd en cumulatieve impact:
Waarom is het plasdrasgebied aan het Holbeemd van de kaart gehaald? Wordt er gekeken naar andere uitbreidingsplannen, zoals de windturbines aan de andere kant van de Maas? Wordt dit cumulatief doorgerekend?
- Langere contracten voor plasdrasgebieden:
Kan dit project niet worden gebruikt om langere contracten af te sluiten voor weidevogel
- -beheerovereenkomsten, minstens net zo lang als de levensduur van eventuele windmolens? Overigens hebben wij in onze Bouwsteen *Natuur in de Duurzame Polder* een voorstel gedaan om van het weidevogelbeheer in deze polder een ecosysteemdienst te maken. Aldus ontstaat er meer (financiële) zekerheid voor de betrokken agrariërs en tevens continuïteit in dit beheer.
- Vliegroutes en samenwerking met boeren, IVN en wethouders:
 - o Zijn de vliegroutes bekend?
 - o Wens om boeren en partijen zoals IVN dichterbij elkaar te brengen. Een gesprek aangaan met wethouders erbij en eventuele gespreksleider. We zouden graag willen dat dit georganiseerd wordt, met de collectieven, WCOD EN WPD.

Dit verzoek heeft het projectteam doorgegeven aan het Windcollectief Oss en Den Bosch, de mogelijke initiatiefnemers van het project.

6. IVN Den Bosch

Datum: 28 november 2023

Aanwezigen:

- IVN Den Bosch: Peter Twisk en Harry van Haren
- Projectteam DZP: Erik Opdam, Jelle Helming en Abdel Ahammar

Verslag spreekuur:

- **Vleermuizen:**
Het effect op vleermuizen komt onvoldoende naar voren. De warmte die turbines genereren trekt insecten aan, wat op zijn beurt vleermuizen aantrekt en dodelijke gevolgen kan hebben.
- **Europese richtlijn en nieuw protocol:**
Er is een Europese richtlijn met betrekking tot windturbines en vleermuizen, opgesteld door Euro Bats. Echter, dit is momenteel slechts een 'richtlijn'. Er wordt gewerkt aan een nieuw protocol (Windparken op Land) dat vergelijkbaar is met de Europese richtlijnen en naar verwachting bindend zal zijn. Dit protocol, afkomstig van het Ministerie, zal waarschijnlijk volgend jaar van kracht worden en behandelt in principe ook kwesties met betrekking tot vogels. IVN Adviseert dit conceptprotocol nu al te hanteren.

Het wordt aanbevolen om het protocol voor windparken op land te bekijken. Hoe gaan we om met de inrichting van randzones, etc., in aanloop naar het voorkeursalternatief. Het voorstel is om alvast plannen uit te werken om als geheel de rest van de omliggende facetten te bevorderen/compenseren in aanloop naar het vaststellen van de definitieve 'ligging' van het windpark.

- **Windturbines en vlieggedrag vleermuizen:**
Windturbines zorgen ervoor dat vleermuizen sneller de hoogte in vliegen in vergelijking met een open gebied.
- **Monitoring gedrag Windpark Noord-Groningen:**
In het Windpark in Eemshaven West wordt het gedrag van vogels en vleermuizen gemonitord. Het is echter moeilijk effectief onderzoek te doen naar slachtoffers onder vleermuizen, omdat dode vleermuizen vanwege hun kleine formaat onvindbaar zijn. Ook worden ze snel door kraaien e.d. opgegeten
- **Stilstandsmaatregel**
Overweging van een stilstandsmaatregel boven een bepaalde hoeveelheid activiteit; de molen zou dan tot stilstand moeten komen.

- Monitor en pas aan
Als de turbines er staan en als er een detectiesysteem voor vleermuizen is (liefst niet alleen op het huis van de turbine, maar ook op palen in de omgeving om een breder gebied te registreren), voer dan ook onderzoek uit naar de effectiviteit van de stilstandsvoorziening, door de mortaliteit te monitoren en pas het stilstandsregime aan op basis van de onderzoeksresultaten.
- Bouwstenen en Duurzame Polder:
Wat betreft de bouwstenen: wat zal er worden gedaan met de bouwstenen? Het streven is om op basis van deze bouwstenen het gebied te bevorderen en aantrekkelijk te houden, zoals beoogd door IVN. Ondanks dat Duurzame Polder momenteel wordt gezien als niet duurzaam vanwege de industrialisatie van het landschap, wordt de vraag gesteld hoe ervoor gezorgd kan worden dat het toch duurzaam blijft. Neem dit mee als ambitie in het programma duurzame polder.

7. Heemkundekring Maasdorpen Lith (HKK), Zuiderwaterlinie, St. Wandelpaden Lith e.o.

Datum: 12 december 2023

Aanwezigen:

- Heemkundekring Maasdorpen Lith, Zuiderwaterlinie, St. Wandelpaden Lith e.o.: Noud Bongers
- Projectteam DZP: Duco van Dijk

Verslag spreekuur:

Reacties op het concept PlanMER (samenvatting + presentatie tijdens het atelier op 9/11/'23):

- Variant 5 wordt gemist door HKK, jammer dat deze clustervariant met Den Bosch niet aan de raden is gepresenteerd
- Partijen moeten verplicht worden om mee te werken aan clustering windmolens ter beperking schade aan polder
- Compromissen nodig om schade te beperken
- Halen en brengen: DZP moet ook iets brengen
- Eendenkooien mogen indien strikt nodig verplaatst worden of zelfs mag er een verwijderd worden als onderdeel van een compromis (er blijven er immers nog vele over!)

Aanvullingen op de opties voor het VKA (zoals opgenomen in de presentatie van 9/11):

- Voor HKK is variant 5 de voorkeursvariant
- Geringe overschrijding 2 km - indien tot een minimum beperkt en als molens worden geclusterd - bespreekbaar
- Hou de Beerse Overlaat open
- Als je boven de Gewandeweg komt krijg je echt problemen
- Bomen en afscherming van turbines met populieren is HKK geen voorstander van: populieren horen niet thuis in dit landschap wilgen wel
- HKK is geïnteresseerd in de € 0,50 per MWh. Bv voor aandeel in de verwerving van gronden, kopen of ruilen met de gemeente Oss voor hertstel en uitbreiding van padenstructuur.

Aandachtspunten voor het toekomstig voorstel VKA:

- Let goed op de vereisten vanuit de Omgevingswet
- Prioriteiten van HKK voor het Programma:
 - o Wandel-/fietspad buitendijks langs de Maas van Lithoijen tot pontveer Lith: die verharding doortrekken naar de dijk in Het Wild langs pont Alem – Maren-Kessel (i.c.m. dijkverzwaring, Waterschap staat hier ook voor open). Met wandelpaden kun je veel pijn verzachten. Men krijgt de bevestiging dat er ook iets gebracht wordt!
 - o Oude landschapsstructuren herstellen: Lunetten aanleggen, erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken
 - o Onder de mensen veel zorgen over de openheid van het gebied

8. Windcollectief Oss – Den Bosch

Spreekuur belangenorganisaties Duurzame Polder, november 2023

Windcollectief Oss – Den Bosch heeft schriftelijk een reactie aan het projectteam bezorgd ter aanvulling van de spreekuren. U kan de schriftelijke inzending hieronder teruglezen.

“Een uitvoerbaar plan, als we keuzes durven maken”

Dat is de conclusie van het concept PlanMER-rapport over de Duurzame Polder.

De resultaten uit het concept PlanMER zijn een belangrijke bouwsteen om zorgvuldig keuzes te maken richting de ontwikkeling van het Voorkeursalternatief. Naast de Milieueffecten uit het concept PlanMER rapport weegt ook de inbreng die is opgehaald tijdens ateliers, publieksbijeenkomsten en de online consultatie mee, én uiteraard de meegegeven politieke uitgangspunten.

(bron: duurzamepolder.nl)

Hieronder de reactie van initiatiefnemer Windcollectief Oss – Den Bosch op de samenvatting concept planMER :

- Vooraf willen we aangeven dat wij als Windcollectief alleen kunnen reageren op de samenvatting van het concept-planMER Duurzame Polder omdat onderliggende tekst (onderbouwing) niet beschikbaar is gesteld. Tijdens het 'Atelier belangenorganisaties Duurzame Polder' op 9 november jl. is er beperkt meer inzicht gegeven m.b.t de resultaten uit het PlanMER onderzoek.
- Het Windcollectief heeft op grond van de samenvatting helaas moeten constateren dat verruiming van de energieopwek op grondgebied van gemeente Oss niet is meegenomen in het PlanMER onderzoek.
- Wij hebben al eerder aangegeven dat het niet doenlijk is om een haalbaar plan in te dienen binnen alle vooraf gestelde eisen en voorwaarden. Om te kunnen voldoen aan belangrijke zaken als natuurontwikkeling en participatie voor de omgeving en rekening houdend met het huidige investeringsklimaat (kostenstijgingen, rentestijgingen, minder fabrikanten), dient het project een grotere minimum omvang te hebben. Anders gesteld, als in het definitieve planMER-rapport de nodige verruiming naar minimaal 90 MW opgesteld vermogen (14 windturbines) niet opgenomen wordt, zal op grondgebied van de gemeente Oss de Duurzame Polder niet haalbaar zijn.

- De onderbouwing voor de noodzakelijke verruiming in energie-opwek is aangeleverd door het Windcollectief en op verzoek van gemeente Oss en getoetst door experts. Het Windcollectief is in hun gelijk gesteld door de experts ruim voor de start van het planMER onderzoek.
- De nieuwe landelijke concept geluidnormen zijn in het concept PlanMer onderzoek niet meegenomen, deze zullen de plaatsingszones in de PlanMER verder beperken.
- Als uitkomst uit het Atelier op 9 november jl. blijkt dat het onmogelijk is de energie opwek opgave te realiseren binnen het huidige gebied (met 2 kilometergrenzen). Belangrijkste redenen hiervoor zijn:
 - o wind afvang vanuit gebied Den Bosch
 - o de nieuwe geluidsnorm voor windturbines op land
 - o meer ruimte voor natuur.
- Het Windcollectief ziet koppelkansen met betrekking tot weidevogelbescherming. Het is beter om een keuze te maken die hierop aansluit binnen het gebied.
- Rijksnatuurdoelen dienen niet verward te worden met de natuurdoelen binnen de duurzame polder. De Duurzame Polder heeft een primaire agrarische bestemming en is daarmee een uitgangspunt.

Tot slot

Wij voelen ons als agrarische sector vanuit Windcollectief Oss-Den Bosch in de gemeente Oss in hoge mate verantwoordelijk voor de duurzame energie opgave in Oss. We zijn als collectief ook echt lokaal georganiseerd en willen de opgave graag oppakken met alle belanghebbenden. Helaas voelen we ons momenteel ondergeschikt binnen de Duurzame Polder. De uitputtingsslag die is gecreëerd door gemeente zelf, heeft inmiddels minder met zorgvuldigheid te maken en geeft vertraging op vertraging. Het nu aangrijpen van de nieuwe omgevingswet en weer acht maanden te vertragen staat niet in verhouding tot de urgentie van klimaatpak.

